

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛАНДШАФТНО-ЕКОЛОГІЧНА ПРАКТИКА
2021-2022 н.р.

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Освітній компонент дозволяє дослідити регіональні ландшафти, особливості антропогенного навантаження на них, вивчити стійкість геосистем різного рангу, вивчати закономірності природних і природно-техногенних процесів

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія
Загальний обсяг дисципліни	21/360 (в кредитах ЄКТС)
Статус дисципліни	нормативна
Інститут (факультет)	біолого-природничий факультет
Кафедра	екології та географії
Курс	2
Семестр	IV
Вид підсумкового контролю	диф. залік
Мова навчання	українська
Види занять	самостійна робота
Методи навчання	словесні, наочні, практичні, репродуктивні, поясню- вально-ілюстративні
Форма навчання	очна, дистанційна
Лінк на дисципліну	

Розподіл годин за видами робіт

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг практики (кредити ЄКТС)	Особливість проведення практики	Вид контролю
Денна	2	4	90/3	Згідно з графіком навчального процесу	Диф. залік

2. Викладачі

**Прізвище, ім'я, по батькові
Посада:**

E – mail: Тел.:

Сеньків Віктор Миколайович,
кандидат технічних наук,
доцент кафедри екології та географії,
v_senkiv@ukr.net, тел. +38 0985486494

3. Характеристика навчальної дисципліни

<p>Мета навчання</p>	<p>Метою навчальної дисципліни є дослідження регіональних геосистем та проблем взаємодії людини з природними системами, формування знань та навичок, які необхідні для дослідження та картографування екологічного стану окремих ландшафтів, характерних для території обраного регіону (району), джерел негативного впливу на них, ступеня їх антропогенного перетворення та його екологічних наслідків</p>
<p>Компетентності</p>	<p>Програмні компетентності. При вивченні навчальної дисципліни розвинути у здобувачів вищої освіти такі компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. – Здатність працювати в команді. – Навички міжособистісної взаємодії. – Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. – Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі. – Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.
<p>Результати навчання</p>	<p>Згідно освітньої програми програмними результатами навчання є здатність здобувачів вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування. – Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування. – Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття. – Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень. – Уміти застосовувати програмні засоби, ГІС-технології та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення екологічних досліджень. – Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології. – Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення. – Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі. – Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень. – Підвищувати професійний рівень шляхом продовження

	<p>освіти та самоосвіти.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів. – Розуміти закономірності функціонування живої матерії на різних рівнях її організації, взаємозв'язків біологічних систем з компонентами неживої природи.
Пререквізити дисципліни	Ландшафтно-екологічна практика проводиться після засвоєння знань з дисциплін науково-природничого та професійного циклів навчального плану: «Вступ до фаху», «Загальна екологія», «Геологія з основами геоморфології», «Основи топографії», «Біогеографія».
Постреквізити дисципліни	Навчальна дисципліна є базою для вивчення таких дисциплін, як «Ландшафтна екологія», «Водне господарство», «Техноекологія».

4. Програма дисципліни

1. **Вивчення фізико-географічних умов території проходження практики.** Географічне положення та межі території досліджень. Фізико-географічні характеристики: ґрунти, рельєф, кліматичні умови, поверхневі та підземні води, рослинний покрив. Опис ґрунтоутворюючої породи: повна назва, походження та механічний склад. Рельєф за фізичною та гіпсометричною картою. Загальний опис макрорельєфу досліджуваної території. Характеристика мезорельєфу, наявність та ступінь розповсюдження основних форм мезорельєфу (ярів, балок), їх густот та географічний розподіл. Кліматичні умови території. Річки, озера і штучні водойми, які є на території проходження практики. Опис рослинного покриву.
2. **Вивчення природних територіальних комплексів (ПТК).** Морфологічні одиниці ландшафту. Морфологічна структура ландшафтів. Морфологічні одиниці ландшафту – фації, підурочища, урочища й місцевості. Вертикальна структура геосистем.
3. **Екологічна оцінка ландшафтів і екологічне прогнозування.** Види небезпеки у межах ландшафту: сприятлива, задовільна, критична, кризова та катастрофічна екологічні ситуації. Ландшафтно-екологічне прогнозування. Якісні, кількісно-якісні та кількісні прогнози.
4. **Характеристика водних ресурсів території практики.** Збір та систематизація інформації щодо водних об'єктів на території проходження практики. Загальні висновки про стан гідро екосистем і виявити водні об'єкти, або їх ділянки, які перебувають у проблемному чи критичному стані. Візуальний огляд території, характеристика руслових та природно-географічних процесів, які відбуваються в схилах долини річки, опис морфологічних елементів (русло, заплава, тераса). Характер поперечного профілю та типи долин річки. Вимірювання швидкості течії води в руслі. Органолептичні характеристики води.
5. **Екологічне картування.** Масштаби карт. Характер карт за тематикою призначення: геоекологічні, біоекологічні, техноекологічні. Групи екологічних карт: базові карти природних умов і ресурсів з даними про їхні антропогенні зміни і екологічний стан; карти забруднень і порушень довкілля і його складових; оперативні карти забруднень атмосфери, водних ресурсів та катастрофічних ситуацій, що виникли; оціночні та прогнозні карти змін екологічної ситуації.
6. **Ландшафтно-екологічний аналіз території проходження практики.** Характеристика досліджуваного виду ландшафту: підтип, основні морфологічні одиниці ландшафту,

структура рослинного покриву та елементи, які є складовими певного виду ландшафту. Рослинність ландшафту: проективне покриття, розподіл по території рослин, видовий склад рослин. Видовий склад території. Лісові ландшафти: умовно натуральні, похідні та лісокультурні лісові ландшафти. Сільськогосподарські ландшафти. Високопродуктивні природні екосистеми. Агроекосистеми, близькі до природних екосистем. Агроекосистеми інтенсивного типу. Промислові ландшафти. Гірничопромислові ландшафти. Кар'єрно-відвальний Озерно-пустинцеві. Ландшафт торфово-болотних пустищ. Водні природні та водні антропогенні ландшафти. Водосховища, ставки, канали Рекреаційні ландшафти. Селітебні ландшафти. Міські ландшафти.

Індивідуальні завдання

1. Визначити ландшафтно-екологічні пріоритети розвитку Прикарпатського регіону
2. Обґрунтувати правильний підбір рослин для створення стійких культурних фітоценозів на відвалах в процесах рекультивації порушених промислових земель
3. Лінійні техногенні аномалії та основні умови їх виникнення в межах України
4. Площинні техногенні аномалії та основні умови їх виникнення в межах України
5. Забруднення та самоочищення геосистем
6. Позиційно-динамічна ландшафтна територіальна структура
7. Спільні та відмінні риси техногенних і антропогенних ландшафтів
8. Біоценотично-сітьова ландшафтна структура
9. Таксономічні категорії географічних ландшафтів за О.Г. Ісаченко
10. Ландшафтно-екологічна амплітуда
11. Соціальні функції геосистем
12. Природні фактори формування ландшафтів
13. Антропогенні навантаження, ступінь антропоїзації геосистем
14. Типи ландшафтних і ландшафтно-геохімічних карт
15. Ландшафтно-екологічне прогнозування
16. Ранг антропогенного перетворення ландшафтів та його кількісна параметризація
17. Проаналізувати схему потоків мінеральних речовин в геосистемі і визначити роль ландшафтно-геохімічних бар'єрів. Оцінити роль життєдіяльності рослин як фактора міграції речовин в геосистемі
18. Еколого-геохімічні критерії стану ландшафтів
19. Схематично зобразити потоки вологи в конкретній, реальній геосистемі
20. Описати родини і види геохімічних ландшафтів за О.І. Перельманом
21. Особливості екологічного стану фацій, що належать до різних типів за розташуванням у рельєфі
22. Виявлення різниці в екологічному стані простих урочищ і складних урочищ
23. Геохімічні бар'єри
24. Методи ландшафтно-екологічних досліджень
25. Історія впливу людини на природний ландшафт

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)

Визначені попередньо об'єкти проходження практики.

Технічне та програмне забезпечення навчальної дисципліни: мультимедійне обладнання, навчальні та навчально-методичні посібники.

6. Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений з викладачем.

7. Система оцінювання

Звіт практики захищається студентом при комісії, яку призначає завідувач кафедри екології після завершення практики до початку наступного семестру. До складу комісії входять завідувач кафедри екології, викладачі – керівники практики від кафедри та (по можливості) керівник від бази практики. За підсумками захисту проводиться диференційований залік у 100-бальній та національній системах (табл. 1). Результат заліку за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписом членів комісії.

Студент, який не виконав програму практики без поважних причини, відраховується з університету.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то студенту надається можливість пройти практику повторно через рік. Можливість повторного проходження практики через рік, але за власний рахунок, надається і студенту який на підсумковому заліку отримав негативну оцінку.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри та на вченій раді факультету.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Матеріали та результати	Бали
Звіт практики:	50
у тому числі, - зміст звіту	20
- оформлення звіту	10
- захист звіту	20
Індивідуальні завдання	30
Щоденник практики	10
Додаткові бали (за відсутність пропусків, активність на практиці, схвальні відгуки керівника від бази практики)	10
Всього	100

9. Політика дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності: мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час виконання практичних робіт (завдань) на заняттях.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом навчання за відсутності об'єктивних причин. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, навчання за подвійним дипломом, індивідуальним планом) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником факультету. Здобувачі вищої освіти, які навчаються за індивідуальним планом, проходять усі види запланованих робіт у терміни, визначені їх індивідуальним планом та узгоджені з викладачем.

10. Рекомендована література та інформаційні ресурси

а) основна:

1. Адаменко О.М. Екологічне картування / О.М. Адаменко, Г.І. Рудько, Л.М. Консевич. – Івано-Франківськ: ІМЕ, 2003. – 580 с.
2. Біланюк В.І. Методичні вказівки для проходження гідрологічного розділу комплексної фізико-економіко-географічної практики для студентів географічного факультету / В.І. Біланюк, М.М. Кукурудза. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 31 с.
3. Богданов В.К. Методичні вказівки до ландшафтно-екологічної навчальної практики для студентів спеціальності 6.040106 Екологія і охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування / В.К. Богданов, Гусак А.С. – Дніпропетровськ: НГУ, 2008. – 27 с.
4. Василега В.Д. Ландшафтна екологія: навчальний посібник / В.Д. Василега. – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – 303 с.
5. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтно-екології / М.Д. Гродзинський. – К.:Либідь, 1993. – 224 с.

6. Давиденко В.А. Ландшафтна екологія / В.А. Давиденко, Г.О. Білявський, Арсенюк С.Ю. – К.: Лібра, 2007. – 280 с.
7. Денисик Г.І. Нарис з антропогенного ландшафтознавства. Навчальний посібник / Г.І. Денисик, В.М. Воловик. – Вінниця: ГПАНІС, 2001. – 205 с.
8. Міллер Г.П., Петлін В.М., Мельник А.В. Ландшафтознавство. Теорія і практика: Навчальний посібник / Г.П. Міллер, В.М. Петлін, А.В. Мельник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 172 с.
9. Петлін В.М. Прикладне ландшафтознавство: Науково-практичний посібник / В.М. Петлін. – К.: ІСДО, 1993. – 92 с.
10. Приходько М.М. Ландшафтно-екологічна навчальна практика: методичні вказівки / М.М. Приходько, Я.О. Адаменко. – Івано-Франківськ: Факел, 2007. – 103 с.
11. Хімко Р.В. Дослідження та моніторинг малих річок / Р.В. Хімко, П.Д. Клоченко, Т.В. Виговська та ін. – Хмельницький: ТОВ “Тріада-М”, 2005. – 161 с.
12. Шишченко П.Г. Принципы и методы ландшафтного анализа в региональном проектировании / П.Г. Шишченко. – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – 284 с.

б) інформаційні ресурси:

13. [http:// www.eduknigi.com](http://www.eduknigi.com)
14. [http:// www.eco.com.ua](http://www.eco.com.ua)
15. [http:// www.ecolife.org.ua](http://www.ecolife.org.ua)
16. [http:// www.ecoleague.net](http://www.ecoleague.net)
17. <https://www.twirpx.com>

Викладач _____
Підпис

В.М. Сеньків
Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри екології та гелографії
Протокол № 8 від 2 вересня 2021 року

Завідувач кафедри _____
Підпис

І.В. Бриндзя
Ініціали та прізвище